

TIESAS TULKS TIESU SISTĒMĀ COURT INTERPRETER IN COURT SYSTEM

Margarita Božko-Čače

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, margarita-13@inbox.lv, Rēzekne, Latvija.

Zinātniskais vadītājs: *Aldis Kaļva* Mg. iur. vieslektors

Abstract. *The goal of the research is a study of legal basis for court interpreter's activity, exposure and analysis of problems. The research deals with the detailed study of legal basis for court interpreter's activity, reveals the topical issues in the there of court interpreting and provides analysis of these issues and suggestions. In Latvia there is no certain definition of court interpreter. In Latvia there is no institute of sworn interpreter. In Latvia there is no normative regulation stipulating the professional activity of a court interpreter. The research has a practical importance as it provides solutions for improvement of court interpreter's work to be introduced in the Latvian normative regulation.*

Key words: *court, definition, interpreter, institute, normative regulation.*

Ievads

2016.gadā 31.jūlijā stājās spēkā grozījumi Civilprocesa likumā, ar kuriem (kuri) ierobežoti (ierobežoja) tiesas kvalificēto štata tulku bezmaksas pakalpojumus civillietās. Latvijā nav izveidots zvērināto tiesas tulku institūts, kur civillietu dalībnieki varētu griezties pēc atbilstošā tiesas tulka palīdzības. Tiesas štata tulku pakalpojumi nav iekļaujami tiesas izdevumos, kas atvieglotu lietas dalībniekiem kvalificēta tulka meklējumus un papildinātu Tieslietu ministrijas budžetu, lietderīgi izmantojot tiesas štata tulka/tulkotāja pakalpojumus. Ar šiem grozījumiem netika panākts Latvijas Republikas Satversmē 90.pantā noteiktais, ka ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības. Nekvalificētā tulka pieaicināšana tulkojuma nodrošināšanai civillietā var liegt civillietu dalībniekam, kurš nepārvalda valsts valodu, saprast tiesas sēdē notiekošo un pilnībā realizēt savas tiesības un pienākumus, jo ne visas civilprocesā iesaistītās personas ir spējīgas sev atrast un piesaistīt kvalitatīvu juridisko terminoloģiju pārzinošu un pārvaldošu tulku. Kvalificēta tiesas tulka institūta neesamība un tiesas štata tulku piedalīšanās neiespējamība sekmē tulkošanas kvalitātes pazemināšanos tiesā civillietās. Pamatojoties uz iepriekš minēto, ir secināms, ka ir aktuāli pētīt konkrēto tēmu, lai noskaidrotu, kā uzlabot tiesas tulka darbību. Latvijā normatīvā līmenī nepastāv tiesas tulka jēdziena definīcija. Tādēļ ir nepieciešams izstrādāt tulka jēdziena definīciju, jo tulka piedalīšanās jebkurā kriminālprocesā veicamā stadijā, ja persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nepārvalda valsts valodu, ir obligāta. Latvijā tiesas tulkiem nav izstrādāts normatīvais regulējums, kurš regulētu tiesas tulka darbu tiesā. Līdz ar to ir aktuāli noskaidrot, vai ir nepieciešams šādu normatīvo aktu izveidot.

Pētījuma mērķis ir tiesas tulka darbības tiesisko pamatu izpēte, problēmu atklāšana un analīze.

Pētījuma uzdevumi: 1)veikt tiesas tulka jēdziena semantisko izpēti; 2)izpētīt tiesas tulka lomu tiesu sistēmā; 3)noskaidrot normatīvos aktus, uz kuru pamata Latvijā darbojas tiesu tulki un veikt to sistēmisko analīzi; 4)analizēt 2016. gada 31. jūlija spēkā stājušos Civilprocesa likuma grozījumus attiecībā uz tiesas tulka nodrošināšanu.

Pētījuma hipotēze –vienotā tiesas tulka darba normatīvā regulējuma neesamība apgrūtinā tiesas tulka darbu un tulkojuma kvalitāti.

Pētījuma laika periods no 2016.gada septembra līdz 2017.gada maijam.

Pētījuma procesā ir izmantotas šādas pētniecības metodes:

- 1) gramatiskā – tika veikta vārdu un jēdzienu analīze no valodas un gramatikas likumiem;
- 2) semantiskā – tika pielietota, lai noskaidrotu vārdu un jēdzienu nozīmi, piemēram, tika veikta jēdziena „tiesas tulks” semantiskā izpēte;
- 3) vēsturiskā – tika pielietota, lai noskaidrotu tiesas tulka institūta vēsturisko attīstību;
- 4) analītiskā – tika pielietota, veicot literatūras avotu un normatīvo aktu analīzi un tajos izteikto atziņu vērtēšanu;

- 5) sistēmiskā – tika pielietota analizējot tiesas tulka darbību, norobežojot to no cita veida tulkošanas pakalpojumiem;
- 6) salīdzinošā – tika izmantota veicot tiesību normu salīdzināšanu, kā arī salīdzinot Latvijā un ārvalstīs pastāvošā tiesu tulka institūta normatīvos regulējumus;
- 7) teoloģiskā – tika pielietota noskaidrojot 2016. g. 31. jūlijā spēkā stājušos Civilprocesa grozījumu pieņemšanas mērķi.

Tiesas tulka jēdziena izpratne un tiesiskais statuss

Tiesas tulkošana ieņem svarīgu vietu specializētajā tulkošanas nozarē. Tiesas tulks tiesas sēdē nodrošina starpnieka lomu starp tiesnesi un tiesvedības valodu nepārvaldošo personu, lai pēc iespējas pilnīgāk un precīzāk nodot informāciju. Tiesas tulkam jāpiemīt valodniecības prasmēm, zināšanām tiesību zinātnē, tulkošanas prasmēm (*Kriminālprocesa likums, 2005.*).

Latvijā normatīvā regulējumā nav atrodama precīza tulka definīcija. Spēku zaudējušā Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 135.pantā bija izskaidrots tulka jēdziens - „Tulks ir persona, kas prot tulkošanai nepieciešamās valodas un ko izziņas iestāde, prokurors vai tiesa aicinājusi šā kodeksa 16.panta otrajā daļā paredzētajos gadījumos” (*Latvijas Kriminālprocesa kodekss, 1961.*). Likumā „Par tiesu varu” 104.pantā ir noteikts, ka likumā noteiktajos gadījumos tulks piedalās tiesas sēdēs, kā arī tulko tiesas dokumentus (*Par tiesu varu, 1992.*).

Spēkā esošajā Kriminālprocesa likumā ir noteiktas kriminālprocesa stadijas, kurās tulka piedalīšanās ir obligāta, un reglamentēts noteikts dokumentu saraksts, kas rakstiski tiek tulkots personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tai saprotamā valodā (*Par tiesu varu, 1992.*).

Tiesas tulka profesijas kods ir 2643 11. Tiesas tulka galvenais darba uzdevums ir nodrošināt saziņas procesu tiesas sēdē starp personām, kurām ir tiesības uz aizstāvību, kā arī piedalīties tiesību nodrošināšanā (*Kasakovska, Drozde, Černenko, Putnis, 2014., 47.lpp.*). Tulkam tiesas zālē ir liela atbildība, jo bieži vien viņš ir vienīgais, kas saprot abas puses. Tiesu tulkošanā tulkam nepieciešamas labas juridiskās zināšanas, tiesu procedūras pārzināšana (*Veisbergs, 2007., 76.lpp.*). Sinhronā tulkošana ir sarežģītākā tulkošanas metode, jo vienlaicīgi prasa sapratni un iztulkošanu divās valodās (*Christoffels, Groot, Kroll, 2006, p. 324.*).

Tulka darbu tiesas sēdē nosaka tiesnesis, kurš vada visu procesu. Tiesa var izmantot gan , ja personu skaits, kuriem ir jātulko nepārsniedz trīs cilvēku, vai secīgo tulkošanu (piemēram, tiesas sēdē nolasot liecinieku liecības, prokurora vai advokāta jautājumu uzdošana). Tulkošanas veids tiesā ir kontakttulkošana, kas ir secīgās tulkošanas veids, kad tulks aktīvi piedalās pašā procesā. Lai nodrošinātu kvalitatīvu tulkojumu tiesas sēdes laikā, tiesas tulkam nepieciešamas juridiskās zināšanas par Latvijas valsts tiesību sistēmu (piemēram, krimināllietās orientēšanas Krimināllikumā un Kriminālprocesa likumā, civillietās – Civillikumā un Civilprocesa likumā, administratīvā procesa lietās - Administratīvā procesa likumā, bet administratīvo pārkāpumu lietās - Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā. Darba pienākumu atvieglošanai tulks veic nepieciešamos izvilkumus no likumiem, piefiksē visbiežāk izmantotos pantus tiesas sēdes gaitā.

Personas tiesības uz tulkojumu Latvijas tiesās

Likuma “Par tiesu varu” 3.pants reglamentē personas tiesības uz tiesas aizsardzību un saskaņā ar 3.panta otro daļu nosaka: “*Katrai personai ir garantētas tiesības, lai uz pilnīgas līdztiesības pamata, atklāti izskatot lietu neatkarīgā un objektīvā tiesā, tiktu noteiktas šīs personas tiesības un pienākumi vai pret to vērstās apsūdzības pamatojība, ievērojot visas taisnīguma prasības*” (*Latvijas Republikas Satversme, 1922.*).

Personas ir vienlīdzīgas likuma un tiesas priekšā neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālā izcelsmes, valodas, politiskās un reliģiskās piederības. Pamatojoties uz Satversmes 90.pantu, ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības (*Latvijas Republikas Satversme, 1922.*).

No iepriekš minētā autore secina, ka personām, kura nepārvalda valsts valodu, viņu cilvēku pamattiesību un līdztiesības nodrošināšanai, tiesa pieaicina tulku. Tulkojuma nodrošināšana ir viens no cilvēktiesību aspektiem, lai personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tiesas procesu padarīt par pieejamu, ievērot personas tiesības un spriest taisnīgu tiesu. Latvijā štata tiesas tulks par valsts līdzekļiem visām personām neatkarīgi no mantiskā stāvokļa tiek nodrošināts administratīvā pārkāpuma lietās iztiesāšanā un visās kriminālprocesa stadijās.

Saskaņā ar Civilprocesa likumā (turpmāk tekstā - CPL) veiktajiem grozījumiem, kuri stājās spēkā ar 2016.gadu 31.jūliju, valstij vairs nav jānodrošina obligāts bezmaksas tulka pakalpojums visām civilprocesā iesaistītajām fiziskajām personām. Saskaņā ar veiktajiem grozījumiem, CPL 74.panta septītā daļa paredz, ka pusēm ir pienākums nodrošināt sev tulku, ja tās nepārvalda tiesvedības valodu. Lietas dalībnieki nodrošina tulka palīdzību arī ekspertiem vai lieciniekiem, kas izsaukti pēc pušu lūguma, ja eksperts vai liecinieks nepārvalda tiesvedības valodu (*Civilprocesa likums, 1998.*).

Līdz 31.07.2016. CPL paredzēja plašu, faktiski neierobežotu tulkojuma nodrošināšanu jebkurai fiziskajai personai, kas nepārvalda tiesvedības valodu (valsts valodu), nodrošināt tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties procesuālās darbībās ar tiesas štata tulka palīdzību. Lietas dalībniekiem pašiem ir pienākums pārbaudīt sava pieaicinātā tulka kompetenci un spēju nodrošināt tiem atbilstošu tulkojumu tiesas procesā. Grozījumi CPL paredz, ka lietas izskatīšana atliekama situācijā, ja tulks neierodas uz tiesas sēdi tāda iemesla dēļ, kuru tiesa var atzīt par attaisnojošo. Savukārt lietas izdevumi ir atlīdzināmi pusei par tulka sniegtajiem pakalpojumiem no lietā zaudējušās puses. CPL 44.panta sestā daļa nosaka, ka tiesa var atteikt atlīdzināt tulka izdevumus, ja puse, kurai par labu piespriežami šie izdevumi, pārvalda tiesvedības valodu. CPL 13.panta ceturtā daļa nosaka, ka lietas dalībniekiem, kuri lietā saņem valsts nodrošināto juridisko palīdzību vai ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas, tiesa nodrošina tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties procesuālajās darbībās, izmantojot tulka palīdzību, ja viņi nepārvalda tiesvedības valodu. Pamatojoties uz CPL 43.panta ceturtajā daļā noteikto, tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, pilnīgi vai daļēji var atbrīvot personu no tiesas izdevumiem, nodrošinot tiem tiesas štata tulku (*Ragačevičs, 2016, 4.-5. lpp.*). Cilvēkam, kurš vienu vai divas reizes mūžā ir saskaries ar tiesu nav viegli savu interešu aizstāvībai nolīgt advokātu vai pārstāvi un saprast, kā sameklēt zinošu un atbildīgu tulku. Neskatoties uz to, ka tiesas pavēstē ir norādītā papildinformācija par tulka pieaicināšanu, personas, kuras nepārvalda valsts valodu, šo informāciju var pārprast, pievēršot uzmanību tikai izskatīšanas laikam un vietai (*Мушчина, 2012, c.59-63*).

Grozījumi Civilprocesa likumā, kuri stājas spēkā 2016.gadā 31.jūlijā paredz, ka valsts nodrošinās tulku tikai tām fiziskajām personām, kuras civillietā saņem valsts nodrošināto juridisko palīdzību vai ir atbrīvotas no tiesas izdevumu samaksas (*Tieslietu ministrija, 2013., 5.-7.lpp.*). No tulka pakalpojumu izdevumu segšanas atbrīvotas personas noteikto civillietu kategorijās, kuriem ir finansiālās grūtības ar pašu līdzekļiem segt izdevumus par tulka pakalpojumiem - tās ir maznodrošinātās personas, trūcīgās personas, kurām ir atbilstošs no pašvaldības saņemtais statuss. Ka arī no tulka izdevumu segšanas ir atbrīvotas personas noteiktās civillietu kategorijās - darba tiesiskie prasījumi, noteiktās lietas attiecībā ar bērniem, lietas saistība ar personām ar rīcībspējas ierobežojumiem, kā arī saistībā ar vardarbībā cietušām personām, jo tām var rasties grūtības atrast nepieciešamos finanšu līdzekļus, lai tiesātos pret ekonomiski spēcīgāko otro pusi (*Luksa, 2016.*).

Autoresprāt šie grozījumi līdz galam netiek pārdomāti, Latvijā nav izveidots zvērināto tiesas tulku institūts, kuru tulka profesionalitāti var neapšaubīt. Tulka profesija ir samēra jauna Latvijas valstij un tāda specifiskā tulkošana, kā tiesas tulkošana izraisa daudz jautājumus par civilprocesā iesaistīto personu spēju pieaicināt patiešām profesionālu valodas speciālistu. It īpaši tas skar mazas pilsētas, kur tulkojumu biroji vai nu nav izveidoti, vai nekvalificējas uz tik specifisko tulkošanas nozari, lai spētu veikt kvalitatīvo juridisko tulkojumu tiesā. Cilvēkiem nav zināms, kur sameklēt tulku, kas spēs nodrošināt kvalitatīvu tulkojumu tiesā. Autoresprāt, ja persona nepieder pie likumā noteiktās personu grupas, kurai ir tiesības uz bezmaksas tulka pakalpojumiem, un nespēj tulkojuma nodrošināšanai pieaicināt sertificētu tulku vai pārbaudīt

tulka prasmes kvalitatīvā tulkojuma nodrošināšanā no personas neatkarīgu iemeslu dēļ, tiek pārkāptas ikvienas personas tiesības zināt savas tiesības, kas ir noteikts Satversmes 90.pantā un personai tiek liegtas tiesības uz vienlīdzību likuma priekšā (91.pants), ja viņš nepārvalda tiesvedības valodu (*Latvijas Republikas Satversme, 1922.*).

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2010/64/ES ir par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (*Par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā, 2010.*), kā arī Latvijas Republikas Satversme garantē personas tiesības uz līdztiesīgo, atklāti izskatīto lietu neatkarīgā un objektīvā tiesā (*Latvijas Republikas Satversme, 1922.*).

Valsts valodas likuma 8.panta pirmā daļa nosaka, ka valsts institūcijās lietvedībā un dokumentos lietojama valsts valoda. Saskaņā ar šī likuma 14.pantu tiesvedība Latvijas Republikā notiek valsts valodā. Tātad cilvēktiesību ievērošanas nodrošināšanai pamatojoties uz iepriekš minētajiem starptautiskajiem tiesību aktiem, valstij ikvienam ir jānodrošina tiesības uz tulkojuma nodrošinājumu, lai zinātu savas tiesības (*Valsts valodas likums, 1999.*).

Likuma "Par tiesu varu" 21.pants nosaka, ka tiesvedība Latvijas Republikā notiek valsts valodā. Personai, kas piedalās lietā, bet nepārvalda tiesvedības valodu, tiesa nodrošina iepazīties tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties tiesas darbībā ar tulka palīdzību, kā arī tiesības uzstāties tiesā tajā valodā, kuru šī persona pārvalda (*Par tiesu varu, 1992.*).

Kriminālprocesa likuma (turpmāk tekstā – KPL) 11.pants reglamentē kriminālprocesa lietojamo valodu, kas ir valsts valoda. Pirmstiesas procesā izmeklēšanas tiesnesim vai tiesai piekritīgu jautājumu izlemšanā tulka piedalīšanos nodrošina izmeklēšanas tiesnesis vai tiesa (*Kriminālprocesa likums, 2005.*). Tikšanās laikā ar aizstāvi ir noteikts tulka pakalpojumu laika ierobežojums 2 stundas vienai procesuālai darbībai (*Kārtība, kādā persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tikšanas laikā ar aizstāvi tiek nodrošināta tulka palīdzība, 2013.*). Rakstiski tulkojumi tiek nodrošināti lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā (*Kriminālprocesa likums, 2005., 427.p. 5.d.*), lēmumam par lietas nodošanu tiesai saīsinātā procesā (*Kriminālprocesa likums, 2005., 432.p. 1.d.*), Eiropas apcietinājuma lēmumam (*Kriminālprocesa likums, 2005., 715.p. 1.d.*), apcietinājuma lēmumam. KPL 412.panta septītā daļa noteic, ka apsūdzētajam, iepazīstoties ar saņemto krimināllietu materiālu kopijām, ir tiesības izmantot tulka palīdzību bez maksas. Pamatojoties uz KPL 413.panta 4.daļu apsūdzētajam, kas neprot valsts valodu, kurā uzrakstīts lēmums, prokurors nodrošina lēmuma tulkojumu viņam saprotamā valodā. KPL 491.panta 2.punkts nosaka, ka tiesnesis, sagatavojot lietu iztiesāšanai tiesas sēdē lemj par tulka uzaicināšanu, lai nodrošinātu personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tulkojuma nodrošināšanu (*Kriminālprocesa likums, 2005.*). Latvijas Krimināllikuma 300.pantā un 302. pantā ir noteikta tulka atbildība par apzināti nepatieso tulkojumu un par atteikšanos no tulkojuma veikšanas (*Krimināllikums, 1998.*).

Secinājumi un priekšlikumi

1. Latvijā nepastāv konkrēta tiesas tulka definīcija. Latvijā tiesiski jānostiprina un jāizskaidro tiesībsargājošajās iestādēs strādājošā tulka jēdziena definīcija. Autoresprāt, tulka jēdzienu, kurš strādā tiesībsargājošās iestādēs var definēt sekojoši: Tulks ir persona, kura nodrošina personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, cietušajam un viņa pārstāvim, lieciniekam, speciālistam, ekspertam, revidentam, ka arī citām personām, kuras kompetenta amatpersona iesaista procesuālo darbību veikšanai, ja tās neprot valsts valodu, mutisko un rakstisko tulkojumu uz viņiem saprotamo valodu likumā noteiktajā kārtībā.
2. Jāizveido tiesas tulka definīcija, kas skan šādi: tiesas tulks - tiesas štata darbinieks, kurš pēc tiesneša aicinājuma nodrošina tiesvedības valodu nepārvaldošajiem lietas dalībniekiem, tiesas sēdē mutisko tulkojumu un tiesas dokumentu rakstisko tulkojumu no valsts valodas uz viņiem saprotamo valodu un ir brīdināts un parakstījies par konfidenciālas informācijas neizpaušanu un par kriminālatbildības iestāšanos par apzināti nepatieso tulkojumu un atteikšanos no tulkojuma.

3. Latvijā nepastāv Zvērinātu tulku institūts. Tieslietu ministrija, izstrādājot 2016.gada 31.jūlija grozījumus Civilprocesa likumā attiecībā uz tulka pakalpojumu ierobežojumiem, nav izstrādājusi mehānismu tiesas tulkošanas pakalpojumu nodrošināšanai Latvijas mērogā, izveidojot zvērināto tiesu tulku institūtu vismaz krievu valodas līmenī, kurus līdzīgi kā advokātus varētu piesaistīt noteiktam apgabalam pakalpojumu sniegšanai civillietās, vai ļaut štata tiesu tulkiem līdzīgi kā iepriekš pildīt savus tiesas tulka darba pienākumus, bet izdevumus par tulka pakalpojumiem piedzīt līdzīgi kā ar tiesvedību saistītos izdevumus - valsts labā.
4. Latvijā nepastāv normatīvais akts, kas regulētu tiesas tulka profesionālo darbību. Nepieciešams izveidot normatīvo aktu, kurā tiktu noteikts tiesas tulka darbības tiesiskais regulējums. Šāds normatīvais akts varētu būt Ministru kabineta noteikumi „Kārtība, kādā tiesas tulks/tulkotājs veic mutisko un rakstisko tulkojumu tiesās” vai arī Ministru kabineta noteikumi „Par tiesas tulka/tulkotāja darbību”.
5. Iepriekš minētajos Ministru kabineta noteikumos būtu nepieciešams ietvert šādus jautājumus: 1). tiesas tulka definīcija, pienākumi, tiesības, atbildība, atbilstība amatam; 2). profesionālās tiesas tulka ētikas principi; 3). tiesas tulku un tulkotāju labās prakses vadlīnijas (gatavošanos, darba organizāciju un sadarbību, kvalitāti); 4). mutiskās un rakstiskās tulkošanas pamatprincipus, izmantojamās metodes, izmantojamā terminoloģija, tulkošanas noteikumi visās kriminālprocesa stadijās; 5). mutiskās tulkošanas kārtība tiesas sēdē, personu saraksts, kurām tulks tulko; 6). rakstiskās tulkošanas kārtība, rakstiskā tulkojuma noformēšanas nosacījumi, dokumentu saraksts, kurus tiesas tulks tulko; 7). tiesas tulku darba kvalitātes noteikšanas kritēriji; 8). tiesas tulka procesuālā aizsardzība.
6. Pirms pētījuma darba uzsākšanas izvirzītā hipotēze, ka, nepastāvot vienotam tiesas tulka darba normatīvajam regulējumam, tiek apgrūtināts tiesas tulka darbs un tulkojuma kvalitāte, apstiprinās. Autore sprāt, tiesas tulka darbību aprakstošs un regulējošs dokuments precizētu, normatīvi nostiprinātu un atvieglotu tiesas tulka darbu tiesā, paaugstinot tiesas tulka kvalitāti un novēršot problēmsituācijas ikdienas darbā.
7. Pētījuma darba izstrādes laikā tiek sasniegts izvirzītais mērķis - detalizēti izpētīta tiesas tulka darbības tiesiskais pamats, atklātas aktuālās problēmas tiesu tulkošanas nozarē un veikta šo problēmu analīze un priekšlikumu izstrāde.
8. Pētījumam ir praktiska nozīme, jo tas sniedz risinājumus, kā pilnveidot un uzlabot tiesas tulka darbību, kurus nepieciešams ieviest Latvijas normatīvajos aktos.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Civilprocesa likums* (14.10.1998.). LR likums ar grozījumiem 01.03.2018. <https://likumi.lv/doc.php?id=50500>, sk.12.02.2018.
2. *Kārtība, kādā persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tikšanas laikā ar aizstāvi tiek nodrošināta tulka palīdzība* (19.11.2013.). Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi Nr.1342. <https://likumi.lv/doc.php?id=262621>, sk. 21.04.2017.
3. *Krimināllikums* (17.06.1998.). LR likums ar grozījumiem 26.04.2018. <https://likumi.lv/doc.php?id=88966>, sk. 19.12.2017.
4. *Kriminālprocesa likums* (21.04.2005.). LR likums ar grozījumiem 28.09.2017. <https://likumi.lv/doc.php?id=107820>, sk.14.12.2017.
5. *Latvijas Kriminālprocesa kodekss* (06.01.1961.). LR likums zaudējis spēku 10.10.2005. <https://likumi.lv/doc.php?id=67801>, sk. 19.11.2017.
6. *Latvijas Republikas Satversme* (15.02.1922.). LR likums ar grozījumiem 19.05.2016. <https://likumi.lv/doc.php?id=57980>, sk. 21.04.2017.
7. *Par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā* (20.10.2010.). Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2010/64/ES <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32010L0064>, sk. 15.04.2017.
8. *Par tiesu varu* (15.12.1992.). LR likums ar grozījumiem 18.01.2018. <https://likumi.lv/doc.php?id=62847>, sk. 25.11.2017.
9. *Valsts valodas likums* (09.12.1999.). LR likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=14740>, sk.20.11.2017.
10. Christoffels, I.K., Groot, A.M.B., Kroll, J.F. (2006). Memory and Language Skills in Simultaneous Interpreters: The Role of Expertise and Language Proficiency. *Journal of Memory and Language*, vol. 54

- (3), pp. 324–345. Retrieved 19.11.2017. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0749596X05001476>
11. Kasakovska, A., Drozde, L., Černenko, J., Putnis, R. (2014). *Rokasgrāmata tiesu tulkiem*. Rīga: Valsts valodas centrs, Latvijas Tiesnešu mācību centrs. 47 lpp.
 12. Luksa, M. (2016., jūl.) Ierobežos tulku bezmaksas pakalpojumus civilprocesā. <http://www.lvportals.lv/visi/skaidrojumi/280416-ierobezos-tulku-bezmaksas-pakalpojumu-civilprocesa/>, sk. 19.11.2017.
 13. Ragačevičs, V. (2016., sept.). Vai laiks aktualizēt jautājumu par zvērinātu tiesas tulku institūtu. *Jurista Vārds*, 36, 4.-5.lpp.
 14. Tieslietu ministrija (2016., aug.). Paredzētas būtiskas izmaiņas tulku pakalpojumu nodrošināšanā civilprocesā. *Jurista Vārds*, 31, 5.-7.lpp.
 15. Veisbergs, A. (2007). *Konferenču tulkošana*. Rīga: Zinātne. 76 lpp.
 16. Мушнина, М. (2012). О некоторых принципах обучения судебных переводчиков. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, № 3 (14), с. 59-63. Полученное 19.11.2017 из http://scjournal.ru/articles/issn_1997-2911_2012_3_18.pdf

Summary

In Latvia, there is no institute of sworn interpreter, where the participants of civil matters would be able to receive the help of corresponding court interpreter. The services of in-house interpreters are not included in court costs, what would relieve participants of matters to search for a qualified interpreter and supplement the budget of the Ministry of Justice, using the services of in-house court interpreters/translators expediently. In Latvia, there is no definition for the concept of court interpreter at the level of normative regulation. In Latvia, there is no normative regulation for court interpreters stipulating their work in court of law. Consequently, it is topical to find out whether it is necessary to develop such normative regulation. The concept of an interpreter working in law enforcement institutions can be defined as follows: an interpreter – a person who ensures the person who has a rights to a defence, a victim and his or her representative, a witness, specialist, expert, auditor as well as other persons involved in legal proceedings by a person directing the proceedings, if they do not speak the official language, interpretation and translation into the language he or she understands pursuant to the procedure prescribed by the law. When the Ministry of Justice elaborated the Amendments to the Civil Law of 31 July 2016 concerning the restrictions of interpreter's services, it had to develop a mechanism aimed at ensuring court interpreting services in the scope of Latvia, establishing the institute of a sworn court interpreter at least for the Russian language, who just like barristers could be tied down to provide services in civil matters in some specific region, or allow in-house court interpreters fulfilling their work duties as they did before, however, the costs of their services should be collected on behalf of the state just as it happens with other legal costs. It is necessary to develop a normative regulation for court interpreter's activity. The normative regulation should include the following chapters: 1) court interpreter's definition, duties, rights, responsibility, compliance with the post; 2) principles of court interpreter's professional ethics; 3) good practice guidelines for court interpreters and translators (preparation, work organization and cooperation, quality); 4) basic principles of interpreting and translating, applicable methods, applicable terminology, translation and interpretation rules during all the stages of criminal procedure; 5) procedure of interpreting during court hearing, list of the persons entitled to interpreting; 6) procedure of translating, requirements to drawing up a translation, list of documents to be translated by a court interpreter; 7) criteria for court interpreter's work quality; 8) procedural protection of a court interpreter.